

In voor iets NIEUWS?

Herfsttijd, vakbeurstijd! Binnenkort kunnen dierprofessionals weer de beursvloer afspeuren naar de mooiste of handigste nieuwigheden op het gebied van huisdieren. Nou is al die vernieuwingsdrang vaak leuk voor de mens, maar wat vindt het dier daar eigenlijk van?

TEKST: SASKIA OBER, LICG | FOTO'S: SHUTTERSTOCK

Veel dieren zijn vooral gesteld op dat wat ze kennen. Bekendheid geeft hun een veilig gevoel: ze weten wat ze moeten doen en wat ze kunnen verwachten. Dat klinkt dus niet zo innovatief. Toch zijn ook dieren dat wel degelijk. Want om te overleven, als individu en als soort, is het ook nodig om soms nieuwe dingen te proberen. Om je aan te passen aan veranderende omstandigheden, bijvoorbeeld. Of om 'beter' te worden dan je soortgenoten en daardoor meer kans te hebben om je genen door te geven. 'Survival of the fittest' kan immers alleen maar bestaan als er individuen zijn die 'fitter' zijn (slimmer, sneller, mooier; alles wat betere kansen op overleven en voortplanten geeft) dan de anderen. Vernieuwing is dus vaak noodzakelijk.

Langzaam of snel

Nu zijn er verschillende vormen van vernieuwing mogelijk. Vernieuwing in uiterlijk bijvoorbeeld: zoals pauwenhanen die in de loop van de evolutie steeds langere staarten kregen, omdat dit indruk maakt en zo de kans op voortplanting vergroot. Dat soort vernieuwingen kost tijd: bij elke generatie is er een kleine verandering, vastgelegd in het erfelijk materiaal.

Wat een stuk sneller kan gaan, is een vernieuwing in gedrag. Wie een beetje flexibel is in zijn gedrag en nieuwe dingen wil proberen, kan soms een flinke voorsprong krijgen op de rest en bovendien zijn eigen leven makkelijker of aangenamer maken. Soms helpt zo iemand zelfs de hele groep vooruit waar hij deel van uitmaakt, doordat hij zijn innovatie deelt.

Mezen en melkflessen

Een bekend voorbeeld daarvan gaat over pimpelmezen. In het begin van de twintigste eeuw ontdekte een aantal vindingrijke pimpelmezen verspreid over Engeland dat ze de metalen dopjes van melkflessen kapot konden maken en zo bij de melk konden komen. Een mooi voorbeeld van nieuw gedrag dat extra voeding opleverde, waarschijnlijk ontstaan door een combinatie van nieuwsgierigheid en 'gewoon proberen'. Die innovatie verspreidde zich daarna razendsnel, overal waar één pimpelmees het trucje bedacht had, doordat de mezen elkaar nadeden. Ze zagen een soortgenoot bezig met een melkfles, concludeerden dat die melkfles interessant was en keken het trucje af of gingen zelf proberen of ze iets met die fles konden, net zo lang tot ook zij succes hadden. Maar niet alleen mezen zijn innovatief; er zijn onderzoeken naar innovatief gedrag bij allerlei dieren, zoals guppy's, apen, walvissen, honden en heel veel vogelsoorten waaronder papegaaien maar ook duiven en kippen.

Wie een beetje flexibel is in zijn gedrag en nieuwe dingen wil proberen, kan soms een flinke voorsprong krijgen op de rest en bovendien zijn eigen leven makkelijker of aangenamer maken.

Creativiteit

Het vermogen om nieuwe dingen te proberen is dus van nature aanwezig omdat het iets op kan leveren en ervoor kan zorgen dat je een moeilijke situatie overleeft. Ook onze huisdieren kunnen heel creatief zijn bij het bedenken

Voerverrijking is bij uitstek een manier om de inventiviteit van huisdieren aan te spreken.

van oplossingen. Het is een goed idee om daar gebruik van te maken, want het kan hun welzijn bevorderen en probleemgedrag helpen voorkomen. Dat kan bijvoorbeeld via clickertraining, een methode waarbij je gebruikmaakt van het eigen initiatief en de vindingrijkheid van een dier. Je geeft hem de mogelijkheid om zelf dingen uit te proberen, en doet hij iets wat lijkt op dat wat je hem graag wilde aanleren, dan beloon je dat. Zo stuur je hem langzaam, op basis van zijn eigen denkwerk, in de richting die jij wilt.

Werken voor lekkers

Nu is zo'n training niet voor iedereen en voor elk dier weggelegd. Iets wat wel bij vrijwel elke diersoort kan worden toegepast, van hond tot vis, is voerverrijking. Dat is bij uitstek een manier om de inventiviteit van onze dieren aan te spreken. Ze gebruiken er hun hersenen mee, oefenen hun motoriek, worden uitgedaagd en hebben iets te doen. En als ze succes hebben, geeft dat een goed gevoel en bovendien levert het iets lekkers op. Niet voor niets komen er steeds meer nieuwe voerpuzzels en -speeltjes op de markt: ook deze vakbeurs zijn er vast weer nieuwe varianten te vinden!

Anders dan anders

Natuurlijk zijn er ook volop speeltjes die niets met voer te maken hebben. Ook daarmee kun je de vindingrijkheid van je dier stimuleren. Bijvoorbeeld door het speeltje eens op een andere manier te gebruiken dan anders, op een andere plek of in combinatie met iets nieuws. Een balletje ophalen dat op de grond wordt gegooid is heel gebruikelijk, maar wordt dat balletje in een emmer gegooid, dan moet het dier toch weer even bedenken hoe hij daar het best bij kan komen. En als die emmer prop-papier bevat, wordt het wéér wat lastiger.

Nieuw: nu nog enger!

Nu zeiden we het aan het begin al: dieren zijn vaak óók gesteld op dat wat ze kennen. Want nieuw gedrag uitproberen kan iets opleveren, maar het is ook een risico: je weet tenslotte niet wat de gevolgen zijn. De vertrouwde routine volgen, in je vertrouwde omgeving, is wel zo veilig. Ook die behoefte aan veiligheid zit bij onze dieren ingebakken, en iets nieuws kan ook eng zijn.

Hoe de verhouding is tussen 'kiezen voor veiligheid' en 'nieuwsgierig je fantasie gebruiken' verschilt per diersoort en vooral per individu. Prooidieren zijn vaak voorzichtiger, maar of het nu om honden of om konijnen gaat: bij beide soorten zul je dieren aantreffen die niet aarzelen en er

Copyright
foto

gewoon voor gaan en dieren die de kat uit de boom kijken en al dat nieuwe maar spannend vinden. Dat maakt dat je toch ook een beetje moet oppassen met al die nieuwigheden. Want het is niet de bedoeling dat een nieuw speeltje het dier de stuipen op het lijf jaagt. Of dat je te veel druk legt op een dier om iets nieuws te doen.

Tips om aan je klanten mee te geven

Raad jij je klanten aan om met iets nieuws aan de slag te gaan, dan moet je dus ook uitleggen hoe je een schrikfeit kunt voorkomen! We geven je een aantal tips:

1. Begin rustig en kies iets wat bij het dier past. Zeker bij een wat terughoudende dieren moet iets nieuws niet te uitdagend zijn, maar aansluiten bij iets wat ze al kennen of kunnen.
2. Een beetje steun kan soms helpen: samen een nieuw object onderzoeken is veiliger dan in je eentje. Laat het dier wel zijn tempo zelf bepalen.
3. Een nieuwe inrichting in een verblijf introduceren, bijvoorbeeld bij knaagdieren? Prima, maar niet te veel tegelijk. Denk ook aan de rol die geuren spelen: het kan bijvoorbeeld helpen om in en op een nieuw speelhuisje alvast wat van de oude bodembedekking te strooien, zodat het bekend ruikt.
4. Wil je nieuw gedrag uitlokken of aanleren, start dan met iets wat lijkt op iets wat het dier al kan. Een bal van de grond pakken is voor een hond vaak bekend, een bal uit een emmer vissen is misschien best spannend. Is de hond geen durfal, begin dan met een bal in een ondiep teiltje of zelfs op een bord.
5. Iets lekkers kan helpen om een onbekend voorwerp of nieuwe situatie leuk te maken. Maar pas op: het is niet de bedoeling dat je daarmee het dier 'omkoopt' om iets te doen wat hij eigenlijk niet durft! Voer is een eerste levensbehoefte en soms kan een dier over zijn eigen grenzen gaan omdat hij eten heel belangrijk vindt. Daarvan wordt het nieuwe dan niet minder eng. Wil je met voer werken als een dier iets spannend vindt, doe dat dan zo dat het dier ook voer kan bemachtigen met iets wat hij in elk geval niet eng vindt.
6. Push het dier nooit om iets te doen wat hij eng vindt, maar geef hem altijd de keuze. Het moet tenslotte leuk blijven en zijn welzijn bevorderen!

Op de website van het LICG lees je meer over voedselverrijking en spel. De bijsluiters geven informatie over wat er bij een dier past. ←

Copyright
foto